

NM 0/007/0007/17

RUST DEG TIL KJØPEFEST

● SIDE 8-9

Arbeiderbladet

UKAS TV

INNE
& UTE

Fredag 10. desember 1993

Årgang 109 - Uke 49

Nr. 286

Kr 8.00

16.000 SVARTE SLAKTET

MANDELA ANKLAGER DE KLERK

FOTO: MIMSY MØLLER

■ At 16.000 mennesker – nesten alle svarte – er blitt slaktet, er en talende anklage mot de Klerk og hans regjering, sier fredsprisvinner Nelson Mandela (t.v.) til Arbeiderbladet. Han anklager de Klerk (t.h.) for ikke å ha gjort nok for å beskytte Sør-Afrikas svarte innbyggere.

■ Til tross for at han har opplevd apartheid på sitt aller verste, er det ingen bitter Mandela som får Fredsprisen i dag.

● SIDE 10-11

36
sider

- BUNN-
FALSK
BILLE

INNE & UTE
● SIDE 6-7

JULE-
VAKT
MOT
JULE-
RAN

● SIDE 4-5

SKINNSEKK

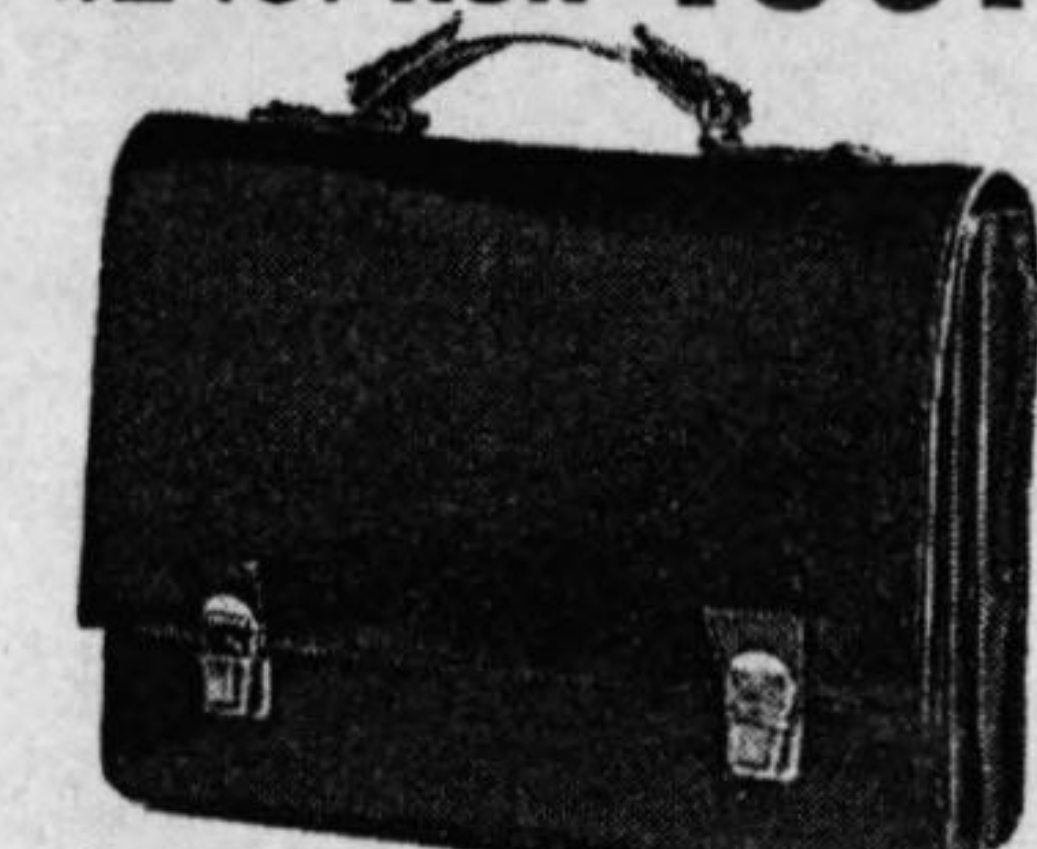
Før 598,-

STORT UTVALG I
VESKER • LOMMEBØKER
HÅNDVESKER • KOFFERTER

SKINNMAPPE

A-4
1249,- KUN 498,-

TM'S VESKER OG
REISEEFFEKTER
KJØPEPÅSTANDEN • 107 22 42 58 86

OPPHØRSSALG
MEHREN
I NAF-HUSET

DRESSER godt utvalg før 1998,- NÅ 798,-

DRESSJAKKE før 1498,- NÅ 500,-

BUKSER før 698,- NÅ 250,-

— de klerk and I will still be political resisters. But I have decided to receive the Nobelpeace-prize together with him as an expression of reconciliation and to meet the wounds of the past — Nelson Mandela

— We can not built a future with the pasts conflicts. We must seek through the difference and come through with an understanding — de klerk

— No Time FOR BITTERNES says Mandela.

— destiny has made it possible for de klerk and me to live in the same country. We are both convinced that apartheid was wrong. If we understand this in the same way is another thing — but this is for the negotiations, says Mandela.

De er fortsatt politiske motstandere, men vil la fortidas stridigheter ligge. Nelson Mandela (t.v.) og F. W. de Klerk legger vekt på hvor viktig det er å skape forsoning i Sør-Afrika. (Foto: Mimsy Møller)

Felles ønske om forsoning

Forsoning og et felles ønske om å bygge et nytt Sør-Afrika stod sentralt da ANC-president Nelson Mandela og Sør-Afrikas president F.W. de Klerk for første gang under Nobel-festlighetene sammen møtte pressen i Rokokkosalen på Grand Hotel i går ettermiddag.

EFTER håndhvisning og mange smil til fotografene, kom fredsprisvinnerne med hver sin korte erklæring.

- de Klerk og jeg vil fortsatt være politiske motstandere. Likevel har jeg bestemt meg for å motta Nobelprisen i fellesskap med ham som et uttrykk for forsoning og for å imøtegå fortidas sår, sa Mandela.

Han la vekt på forsoning og samarbeid og sa at det ikke var det rette tidspunkt til å tale om fortidas uenighet.

- Som sørafrikaner vil jeg si tida er inne til å tale om hva som er best for vårt lands framtid. Veien til fred er ikke lett, men det er helt avgjørende å anerkjenne at vi skal leve sammen som en nasjon med

en felles skjebne. De første frie valg neste år vil bli starten på frigjøringen for alle mennesker i Sør-Afrika — både svart og hvit, sa Mandela, som igjen la vekt på den store betydning Norge har hatt.

- Vi vil aldri glemme dere. Dere var med oss i kampen. Nå må dere bli med oss i å bygge det Sør-Afrika vi alltid har drømt om, sa han.

— Bemerkelesesverdig

Også de Klerk understreket betydningen av samarbeid. — Vi skal få en fred som ennå ikke er vunnet til å blomstre. Vi må heve oss over våre forskjeller og hele tiden komme fram til enighet. Det er i denne ånd jeg vil delta i den nye æra, og det er i denne ånd Mandela og jeg de siste fire år har arbeidet sammen og så framgangsfullt har gjennomført forhandlingsprosessen, sa han.

Sør-Afrikas president sa han var slått av at Mandela, fra første gang han så ham på sitt kontor etter at han var sluppet ut av fengselet, aldri hadde vist noen bitterhet. Han la da også vekt på at det nå var viktig for de to å skape forsoning i Sør-Afrika.

- Vi kan ikke bygge en framtid som gjenoppvekker fortidas konflikt og bygger på hat og gjengjeldelse. Bare hvis vi legger fortida bak oss kan Sør-Afrika med sitt mangfold bli smidd til en nasjon, sa de Klerk.

Flere hundre mennesker hadde samlet seg utenfor Grand Hotel for å se de to prisvinnerne. Da de gikk ut på fortauet etter pressekonferansen, ble de møtt av jubel og applaus fra folkemengden.

• ERIK R. SELMER

FEIL NAVN

Gårsdagens midtside-reportasje fra Sør-Afrika var skrevet av Erik R. Selmer, ikke av Erik Sagflaet.

— Ingen

— Skjebnen har ført de Klerk og meg sammen i samme land, sier Nelson Mandela. Det er en mann uten bitterhet, fylt av varme og medmenneskelighet, som snakker. Men hans anklager mot president Frederik W. de Klerk er harde. I dag mottar de begge Nobels fredspris for 1993.

SNART KAN Nelson Mandela krone sitt livsverk med et demokratisk, ikke-rasistisk Sør-Afrika. Det har ikke fått 75-åringen til å sette ned farten. Han fortsetter i et tempo og med en arbeidsdag som kan få folk halvparten så gamle til å knekke sammen. Arbeiderbladet har møtt fredsprisvinneren Nelson Mandela, som tilbrakte 27 år av sitt liv bak murene for å ha kjempet for et menneskeverdig samfunn.

En halv menneskealder i fengsel har gjort ham til morgenfugl. Når vi møter en opplagt Mandela på hans hotellrom på Grand klokka halv åtte om morgenen, har prisvinneren allerede bak seg et lengre fjernsynsintervju med kamerater fra hjemlandet.

Afrikansk humanisme

Det fravær av hat mot undertrykkerne som preger Mandela, har forundret mange. Noen ser årsaken i en afrikansk tradisjon, den kollektive humanismen som kalles ubuntu.

Mandela bekrefter da også at han ikke er den eneste som ikke er preget av bitterhet i sitt arbeid: — Det er mange kamerater i Sør-Afrika som har gått gjennom fryktelig grove erfaringer i sitt arbeid i og utenfor Sør-Afrika og i fengsel.

- Nå er vi primært opptatt av å bygge landet og få det bort fra den materielle og åndelige ødeleggelsen som ble skapt av apartheid. Menn og kvinner som er skal bygge nasjoner har svært liten anledning til bitterhet fordi de hver eneste dag i livet er opptatt av å finne de rette midler til å utføre dette livsviktige bidraget for sitt land.

Skjebne-fellesskap

— Ingenting kan vel stå fjernere enn en xhosa med sin kollektivistiske humanisme og en afrikaner med sin individualistiske, innadvendte holdning. Har du likevel noe til felles med F.W. de Klerk?

- Det er ingen grunn til å spekulere over det. Saken er at skjebnen har ført de Klerk og meg sammen i samme land. Vi er begge overbevist om at apartheid var en gal politikk som har splittet vårt samfunn. Apartheid har brakt opprør og konflikt og må bli erstattet av et ikke-rasistisk samfunn.

- Om vi forstår dette på samme måte, er en annen sak. Men vi skal hamre ut detaljene under forhandlingene. Når det gjelder framtida, vil vi konsentrere oss om det som vi mener er interessene til alle sektorer av befolkningen.

— Hensynsløs rasisme

— Du sa nylig at de Klerk var en «mann som ikke bryr seg om svartes liv». Det fikk ledende nasjonalistpolitikere som Roelf Meyer til å si at du bidro til «polarisering mellom rasene». Hva hadde du i tankene, og kan du kommentere anklagen fra Meyer og co.?

- Alle som kjenner situasjonen burde med forakt avvise denne anklagen, fordi dette er en apartheidregjering som de siste

45 år har gjennomført en rasistisk politikk. Ikke noe annet parti har i Sør-Afrikas historie stått for en så hensynsløs og brutal rasisme som Nasjonalistpartiet.

- Sannheten er at det er regjeringens oppgave å beskytte alle borgere, og Hr. de Klerk har ikke gitt den beskyttelsen til de svarte. Det faktum at 16.000 mennesker — nesten alle svarte — er blitt slaktet er en talende anklage mot ham og hans regjering. For om bare ti sivile hvite hadde død på denne spesielle måten, og han hadde unnlatt å gripe inn, ville de hvite ha kastet ham.

- Men fordi de svarte ikke har hatt stemmerett til nå, bryr han seg virkelig ikke noe om hva som skjer. Det er en typisk holdning Nasjonalistpartiet har vist. Og jeg vil fortsatt komme med disse beskyldningene mot ham så lenge han ikke bruker

PROGRAM

Morgendagens store begivenhet er fredspris-seremonien i Oslo Rådhus:

- 11.30: Dørene i Oslo Rådhus åpnes. Oslo politiorkester spiller i Borggården.

- 12.30-12.45: Stortingsrepresentantene, Høyesterettsjustitiarius, statsminister og Stortingspresident ankommer.

- 12.55: Fredsprisvinnerne ankommer og ledsages inn i Rådhuset av Nobelkomiteen.

- 12.58: Kong Harald og Dronning Sonja med følge ankommer.

- 13.05-14.15: Tale ved Nobelkomiteens leder Francis Sejersted, overrekkelse av diplom og medalje, takketaler fra prisvinnerne.

- Kl. 15.30: President de Klerk møter statsminister Gro Harlem Brundtland.

- Kl. 18.30: Fakkeltog og hyllest til prisvinnerne ved Grand hotel.

- Kl. 19.00: Nobelkomiteens bankett på Grand Hotel

Fakta

tid til bitterhet

The truth is
that the
government
is to protect
all citizens,
and Mr. de Klerk
has not given
this protection
to the black people,
Nelson Mandela

De Klerk has either lost his control
over the security forces - or they
are doing exactly what he want.

Mandela is ready to use power if
the violence continues after the
election, but he hopes to avoid it.

Those who have had land taken from
them will get land back, - how is
it to the commission to recommend.

– Vårt folk har rett til å ha store forventninger. Men det vil kreve tid å innfri forventningene, sier Nelson Mandela. (Foto: Arne Ove Berge)

de midler han har til å stanse volden.

– Han har midlene, en sterk og veltrent hær og politistyrke. Vi har foreslått for ham at politi og hær omringer de herbergene der volden har sitt utspring. Men han har ikke gjort det vi ba om for å hindre at uskyldige mennesker blir slaktet.

Nøler ikke

– Men har de Klerk tilstrekkelig kontroll over sikkerhetsstyrkene?

– Sannheten er at det er regjeringens oppgave å beskytte alle borgere, og Hr. de Klerk har ikke gitt den beskyttelsen til de svarte.

– Han har enten mistet kontrollen over dem, eller så gjør sikkerhetsstyrkene det han ønsker de skal gjøre.

Trass i den harde kritikken mot de Klerk, understreker imidlertid Mandela dette: – Jeg mener at uansett hvilken kritikk vi måtte rette mot de Klerk,

så har han bidratt til apartheids fall.

Mandela sier han selv ikke vil nøle med å bruke makt for å få slutt på volden om

den fortsetter ut over valgene. Det avhenger av voldens natur. Det kan bli en politisak, men blir den for omfattende, må regjeringen gripe inn. Det skjer overalt i verden.

Han håper i det lengste å kunne unngå det, og at de kreftene som skaper volden, vil ta fornuften fangen. – Enhver trussel mot lov og orden må bli slått effektivt ned på. Vi har ikke råd til at flere mennesker dør, sier Mandela.

– Forsatt samarbeid

Det er blitt sagt at de to fredsprisvinnerne beveger seg i tandem. Vi spør Mandela om samarbeidet vil ta slutt etter valget i april. Men han tror ikke det, så sant de Klerk og

Nasjonalistpartiet får den nødvendige 5 prosents oppslutning for å kunne bli med i den nasjonale samlingsregjeringen.

– Samtalene med Frihetsalliansen – som samler konservative og høyre-ekstreme boere, Buthelezi Inkatha-parti og flere hjemlandsregjeringer – brøt sammen sist mandag. Vil Alliansen utgjøre en trussel for valgene? Vil Buthelezi delta i valget, eller vil han trappe opp volden?

– Diskusjonene med deler av Frihetsalliansen fortsetter. Jeg har møtt flere av dets ledere, og disse diskusjonene er lovende. Det eneste å beklage så langt er at jo mer vi diskuterer med regjeringens svarte stedfortredere, jo mer fjerner de seg fra oss. Vi kan bare legge fram vårt syn og forsøke å overtale dem. Om de vil svare, er opp til dem.

– Buthelezi er fremdeles utenfor prosessen. Han har sagt at en nasjonal konferanse som han vil sammenkalle, skal ta avgjørelsen om han skal gå tilbake til forhandlingsbordet.

Våpen-arven

Mens de Klerk er i Oslo for å motta fredsprisen, deltar Sør-Afrika på en internasjonal våpenmesse i Malaysia. Eksport- og importkontrakter inngås i disse dager, som bekymrer mange land i regionen. Derfor spør vi Mandela hva han som statspresident vil gjøre med denne arven.

– En demokratisk regjering vil se nøye på disse kontraktene. De land som inngår kontrakter med en diskreditert og illegitim regjering nå like før en demokratisk regjering overtar, gjør det på egen risiko. Kontrakter som vi mener ikke er i det sørafrikanske folks interesser, vil vi ikke innfri. Det må være helt klart, og det har vi gjort offentlig kjent.

Jord-problemet

– Millioner av svarte ble i apartheids navn drevet bort fra den jorda familien hadde dyrket i generasjoner. Nå vil mange av dem hjem. Men vil ANC gi dem jorda tilbake?

Mandela sier en landkommisjon vil bli opprettet for å ta seg av dette kompliserte spørsmålet. – Det vil ikke være riktig å ta jorda fra de hvite som på lovlig vis kjøpte den etter at svarte var blitt drevet bort av myndighetene, uansett hvor grusomt det var. Kommisjonen vil se på dette, for vi er fast bestemt på at de som ble fratatt jord, skal få jord. Hvordan dette skal gjøres, vil kommisjonen anbefale.

Forventninger

Vil så Mandela og en demokratisk regjering være i stand til å innfri de store forventningene som det store folkeflertallet har?

– Vårt folk har rett til å ha store forventninger, sier Mandela, samtidig som han kommer med en aldri så liten advarsel til sine tilhengere. – Det vil kreve tid og tålmodighet å innfri forventningene. Det er ikke gjort på en måned eller et år. Det vil ta flere år før resultatene vil komme. Det som betyr noe, er at regjeringen fra første dag vil se på planer for hvordan vi kan innfri forventningene.

– Hva vil bli det mest påtrengende å løse?

– Det er umulig å prioritere fordi alt henger så nøye sammen: spørsmålet om arbeidsløshet, mangelen på boliger, utdanning og helsevesen, spørsmålet om fattigdom og sjukdommer. Alt dette haster det å få gjort noe med.

Intervju

ERIK R. SELMER

